

**[Teichert.]**

det viser sig, at det private initiativ ikke slår til. Her som på så mange andre områder må helheden, staten, række erhvervene en hjælpende hånd, om man skal følge med i den genopbygning, der tilstræbes fra socialdemokratiets side, og som absolut er nødvendig, hvis Danmark vil klare sig overfor udlandet. Landbrugsministeren har jo allerede for lang tid siden, i en tidligere funktionsperiode, været klar over problemet med de for små mejerier og har derfor pålagt den dengang nedsatte råstofkommission at undersøge disse forhold og fremkomme med et forslag om en fornuftig og gennemførlig løsning af problemet. For mange egne er planerne i orden, og kan denne lov virke fremmende på virkeliggørelsen af disse planer, er regeringens hensigt nået.

Jeg vil ikke komme nærmere ind på de forskellige paragraffer, men blot udtale min tilfredshed med det til rådighed stillede beløbs størrelse og de lempelige vilkår, hvorunder der kan opnås lån. Afdragstiden er helt rigtig, idet afdragsbeløbene ret hurtigt kan gå ind til anvendelse i andre lignende foranstaltninger.

Ud fra den betragtning, at alle partier må være stærkt interesserede i at fremme regeringens bestræbelser for den bedst mulige udnyttelse af vore produktionsmidler, takker jeg den højtærede landbrugsminister for det fremsatte lovforslag og anbefaler det på mit partis vegne til velvillig behandling her i det høje ting.

**Peder Christensen:** Den socialdemokratiske ordfører har jo ganske kort trukket linierne op for, hvad det foreliggende lovforslag drejer sig om. Fra regeringens side er der sat meget ind på en rationalisering af landbruget. Det private initiativ menes ikke at slå til; det er det, sagen drejer sig om. Løvrigt vil jeg gerne komme noget nærmere ind på, hvor meget det betyder med de store og de små mejerier, og hvilket grundlag man har for at sætte ind her.

Det er karakteristisk for dansk mejeribrug, at det er bygget op fra neden. De danske andelsmejerier, der behandler den alt overvejende del af den mælk, der produceres i landet, begyndte i det små, i Hjedding i Vestjylland i 1882. Det var bønderne selv, der rejste mejerierne, og de rejste selv den nødvendige kapital trods landbrugets kriser og små tider. De forbedringer og udvidelser, udviklingen har ført med sig, blev vedtaget og gennemført af bønderne selv, af andelshaverne ved de enkelte mejerier. Der har været en række

tekniske og videnskabelige problemer at løse i forbindelse med mejeriernes oprettelse, og det var naturligt, at staten gennem forsøgslaboratoriet, forsøgsmejeriet, statskonsulentvirksomheden m. m. tog sig af disse opgaver; men den kapital, der skulle til, når mejerierne skulle bygges, har bønderne altid selv skaffet tilveje, i reglen ved lån i banker og sparekasser. Jeg tror at kunne sige, at den tanke aldrig er faldet bønderne ind, at staten skulle finansiere deres mejerier. Når den højtærede minister i den skriftlige forelæggelse af lovforslaget henviser til henvendelsen fra udvalget for sammenlægning af Brørup, Maltbæk og Ladelund mejerier, har denne henvendelse antagelig forbindelse med råstofkommissionens forslag om et mønstermejeri.

Der har været tider, da det knob med at skaffe penge til mejeribyggeriet, fordi de private pengeinstitutter i visse tilfælde var afvisende overfor andelsmejerierne. Men i stedet for at løbe til staten oprettede andelsbønderne deres egen bank — dog ikke sådan at forstå, at mejerierne ikke benytter de private pengeinstitutter, det er tværtimod meget almindeligt. Bønderne har selv ført mejeribruget frem til det stadiet, det står på i dag, og som med rette har vakt beundring og respekt langt ud over vore egne landegrænser. Den eventyrlige udvikling, der er foregået indenfor dansk landbrug i de sidste 60—70 år, er i virkeligheden sket på grundlag af mejeribruget. Baconproduktionen har været temmelig nøje knyttet til mejeribruget, og vor kødeeksport er stort set — bortset fra visse egne i Vest- og Sønderjylland — biprodukter ved mejeribruget. Ikke blot skete der en mægtig forøgelse af produktionen, men man blev i stand til at levere et produkt af meget høj kvalitet, også fra de små mejerier, der hjembragte hundreder af millioner kroner udover det, andre lande fik for tilsvarende produkter.

Det foreliggende lovforslag er udtryk for, som også den foregående taler var inde på, at man nu ikke tror, at de danske bønder, der byggede dansk mejeribrug op fra intet til det, det er i dag, kan føre udviklingen videre, og derfor skal de nu lokkes til at gøre det rigtige med nogle slikkepinde, som landbruget antagelig vil komme til at betale dyrt.

Efter forslaget skulle der udlånes 50 mill. kr. i løbet af 5 år eller 10 mill. kr. årligt til en rente af 2 pct. p. a. Et lån på 10 mill. kr. med en rentebesparelse på 2 à 2½ pct. vil betyde en besparelse på 200 000 til 250 000 kr. eller ca. 1 kr. pr. landbrug. Sagt på en anden måde: det andrager ca. ¼ promille